

velen geprezen als een goed vertegenwoordiger der nieuw-zakelijke jongeren. Dat heeft tengevolge gehad, dat men bij de verschijning van zijn laatste roman de neiging had te denken aan een poging om het stijfprocédé, dat in „Stad“ wel proefhoudend was gebleken, ook toe te passen op historische stof. Het heette dat de taak van de lichtreclames en krantenberichten in oorspronkelijk lettertype in het laatste boek was overgenomen door de letterlijke citaten uit de oorspronkelijke bronnen in oude spelling. En men ging toetsen, in hoeverre Stroman er in geslaagd was ook deze stof nieuw-zakelijk te verwerken.

De vergelijking is onbillijk, omdat de veronderstelling onjuist is. Zij wordt door de feiten weerlegd.

In hetzelfde jaar toch, waarin zijn roman „Stad“ verschenen is, heeft Stroman als zijn eerste publicatie in de Vrije Bladen een kleine novelle „Wederdoopers“ het licht doen zien. De stof daarvoor is reeds ontleend aan de Bekenenis van Obbe Philipsz; de novelle is grotendeels in zijn later boek verwerkt en dus als een soort voorstudie daarvan te beschouwen. Op zichzelf is de vergissing van sommige critici niet zoo belangrijk. Toch lijkt het me dat het over het hoofd geziene feit een anderen kijk geeft op Stroman als letterkundige.

Blijkbaar is de auteur reeds van 1932 of vroeger met de stof van zijn laatste roman bezig geweest. Eerst onder verdere bronnenstudie is uit de novelle zijn roman gegroeid. Wie met dit voor oogen het laatste boek van Stroman met zijn andere werk vergelijkt, voelt de neiging dit laatste als andersoortig en ernstiger te beschouwen.

De roman „Stad“ was de min of meer geslaagde beelding van het groote-stadsleven door den vloten journalist, die zich liet drijven op de speelscheid van zijn vernuft en fantasie. Met dezelfde speelsche vlotheid ontstonden nog een paar novellen, te vlót, te grillig, ook te oppervlakkig geconstrueerd om van groote beteekenis te zijn, te zeer ontstaan onder invloed van een beroep, dat zoo dikwijls vlotheid ten koste van diepte aankweekt.

Maar daarnaast verdiepte een ernstiger auteur zich in een hem aantrekkelijke historische stof en smeedde voor zijn verhaal een proza dat van veel bedachtzamer zorg getuigt.

Het is nu echter de vraag, wat Stroman met de verwerking van deze stof heeft bereikt. Wat hem in het onderwerp aantrok, was de geweldige felheid van het gebeuren in die jaren van woeling en oproer. Het stelde hem in staat tot een beheerschte uitbeelding der feiten. Daarnaast boeide hem echter ook het naar binnen gekeerde zieleleven van den man die na jaren van twijfelend strijden eerlijk bekende zichzelf en anderen te hebben misleid. „De tijd trekt in Obbe's leven een curve tusschen twijfel en berouw“, heet het in het begin. „Nu heeft de tijd in Obbe's leven een curve getrokken tusschen twijfel en berouw“, heet het aan het slot. De milde prediker, die bij de handoplegging vergeefs heeft verwacht de nabijheid van den Geest te zullen ervaren, wordt later in zijn verzet tegen de revolutionaire elementen onder de broeders de harde banner, die ondanks eigen twijfel uit de gemeente stoot wie geweld predikt.

Tot hij het inzicht heeft verworven, dat God alleen rechtstreeks zich openbaart in de zielen der menschen en niemand geroepen is het woord te brengen.

Iets van dit laatste wordt door Stroman zoo weergegeven:

„Thans weet Obbe weer hoe hij een weg kon droomen over de lichtende woorden door Elzasser boden gebracht en zijn hart tast naar de visioenen door zijn staren in de ruimte gebrand. Dit bezinnen duurt niet lang. Het eindigt in een milden lach. Maar de golving van dien lach woelt den neerslag van berouw aan de oppervlakte van zijn gestilde hart. Berouw, dat hij zooveel heeft gevoerd binnen de gemeente Gods, want meer en meer erkent hij de aanwezigheid van Gods Rijk buiten en boven alle menselijke instellingen. Wie het innerlijke woord Gods hoort, schuwt de leegte van eigen woorden. Er blijft bij Obbe's herinneringen een groote mildheid voor hen die dolen, want hij kent nog immer de hunkering naar God. Die ook hem heeft vrij gegeven op den blijden klank der profeten van Gods Duizend Jarig Rijk. Thans is hem echter de toorn zoo vreemd geworden dat vaak vrees hem dwingt tot snijdend zelfverwijt: „de verwoesting in Gods ware, onzichtbare gemeente geslagen door mijn hard en onmeedoogend bannen is niet meer te herstellen“. Daarom ook wordt Obbe zich meer en meer bewust, dat niemand geroepen is het woord te brengen“.

Deze aanhaling geeft aanleiding nog even te wijzen op Stroman's stijl in dit boek. Terwijl hij den korten, klaren zin kiest voor de teekening van het uiterlijk gebeuren, krijgt zijn taal een soepele glijding bij zijn pogen innerlijke beleving te teekenen, zooals zij tot lyrische bewogenheid stijgt bij de weergave van visionaire verbeeldingen.

Niet dat dit alles gaaf is, te dikwijls vervalt de schrijver tot precieus wendingen, maar het bewijst toch hoe weinig Stroman, althans deze Stroman, thuis hoort in den hock der nieuwe zakelijkheid, waarin hij door de critiek te zeer is gedrongen.

Dit precieus brengt ons echter bij het grootste

tekort van het werk. Het zieleleven van Obbe Philipsz blijft te vaag en te schemerig, omdat Stroman het wezen van zijn strijd niet voldoende heeft kunnen peilen. De Bekenenis zelf geeft daar aanleiding toe. Het valt op dat in den gedachtengang van Obbe Philipsz de Bijbel weinig of niet meetelt, althans niet in zijn concrete uitspraken, in zijn geboden, bedreigingen en beloften. In zijn kring erkende men ten slotte wel den Bijbel als het Woord van God, maar men misbruikte hem om gezag te geven aan de vermeende openbaringen in eigen kring ontvangen en Obbe Philipsz leeft blijkbaar vrijwel geheel bij zijn innerlijk licht en bij het ontbreken daarvan. In de weergave van zijn zieleleven door Stroman is dit echter nog verijd en vervluchtigd. Stroman heeft niet begrepen dat alle verwarring in dezen kring in wezen een hevige strijd was tusschen geloof en dwaling. Daardoor kon hij ook de werkelijke stuwkracht achter de feiten niet voldoende ontdekken. We missen de scherpe onderscheiding tusschen de waarheid naar de Schrift en de leugen van eigen inbeelding, omdat deze onderscheiding vermoedelijk voor den schrijver zinledig is. Maar zoo kon hij ook niet teekenen de wezenlijke tragiek van zijn hoofdpersoon, noch de brandende vragen van den tijd. Had hij dit wel gekund, dan zou veel van wat nu remmend werkt voor de aandacht, omdat de woorden ledige termen blijven, verhelderend geworden zijn en de beschrijving der gebeurtenissen hebben gesteund. Wellicht had de schrijver dan ook minder zijn toevlucht genomen tot de letterlijke aanhaling uit zijn bronnen, als het om geestelijke onderscheidingen ging.

Het is daarom te hopen dat Stroman, die nog jong is — voor in de dertig — na dit werk eens zijn kracht zal beproeven aan een historische figuur die hem in levensopvatting nader staat. Voorloepig kunnen we — met een open oog voor het tekort — dit werk toch zijn beste noemen.

K.

D. J. G.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De Roomsche Kerk en de Missie.

II.

Daar is een onderdeel van heel den Missie-arbeid, dat onze bijzondere aandacht moet hebben, waar het ook zelf in Roomsche kringen zich in steeds grooter belangstelling mag verheugen. Het is het terrein van den wetenschappelijken Missie-arbeid. De „Missiologie“ wordt de laatste twintig jaren systematisch uitgebouwd.

De grondlegger van deze Missie-wetenschap is de in 1911 aan de Universiteit te Münster opgetreden Professor J. Schmidlin. Als hoofdredacteur van het „Zeitschrift für Missionswissenschaft“ is hij nog altijd de leidende figuur op dit terrein.

Het is zeker de eer van de Protestantsche Zending, dat zij het eerst het nauwe verband tusschen Zending en wetenschap heeft zien liggen. In ons eigen land waren het de mannen der Afscheiding die reeds op hun Synode van 1872 dit vraagstuk onder oogen zagen. Het Curatorium der Theologische School, toen al bedacht op uitbouw dezer School, kwam met het voorstel om een speciaal leerstoel voor de Zending te stichten, vooral met het oog op de opleiding der a.s. zendelingen, maar ook om de zending binnen den wetenschappelijken gezichtskring der studenten te zellen. De Synode is op dit voorstel niet kunnen ingaan. De beslissing werd uitgesteld.

In Duitschland is de eerste Zendingshoogleraar in Halle opgetreden, Gustav Warneck. Zijn wetenschappelijke arbeid en niet het minst zijn vaak felle requisitoren tegen de „ultra-montaansche“ Missie-actie hebben Rome pijnlijk doen voelen den achterstand, dien zij op dit gebied hadden in te halen.

Zoo zijn er dan ook in korten tijd na elkaar verschillende leerstoelen gesticht, centra van wetenschappelijken Missie-arbeid.¹⁾ Daarnaast zijn enkele speciale Instituten geopend, het bekendste wel, het in 1932 in Rome gebouwde Missie-instituut. Zelfs heeft men aan de Gregoriaansche Universiteit een volledige faculteit voor Missiologie ingericht, met het recht tot het verlenen van wetenschappelijke graden.

Hand in hand hiermee gaat de actie onder de Roomsche studenten, die ieder jaar hun internationaal Missie-Congres houden. Een van de bijzondere program-punten van deze Congressen is de zorg voor de studenten uit het Oosten, die in Europa komen studeeren. Alle moeite wordt genomen om deze studenten op te vangen en in contact te brengen met Roomsche kringen. In de Roomsche studenten-wereld worden ze altijd met bijzondere warmte ontvangen.

Wanneer men daarnaast vergelijkt wat onze studentenkringen in dezen doen, dan moet wel geconstateerd, dat de uitheemsche student daar nog

1) Zie Bergema's bespreking van een Roomsche Standaard-werk. Febr. '37 e.v.

veel te veel een zeldzame vogel is. Rome heeft scherp gezien, welke mogelijkheden hier liggen om de a.s. leiders der Oostersche volkeren te brengen onder het beslag der Roomsche Kerk. Zij heeft in de eerste plaats de eigen studenten voor deze taak verantwoordelijk gemaakt.

Dan zijn er verschillende Missie-Congressen, waarvan het jaarlijksch Congres te Leuven wel het belangrijkste mag worden genoemd. Zooveen verscheen het verslag van dit Congres, onder den titel: „Expectatio Gentium“, de verwachting der volkeren. Opvallend is weer de optimistische toon, die hier werd aangeslagen. Het Congres stond onder den indruk van de „grootte geestelijke schatten, die door de bekeerlingen van andere rassen de Roomsche Kerk worden binnengedragen“.

Zoo wordt ook de wetenschap meer en meer in dienst gesteld van het groote doel der Missie, de verovering der wereld voor de Roomsche Kerk.

Want daarom gaat het: de vestiging der Roomsche Kerk.

Daarvoor heeft Rome heel de niet-christelijke wereld verdeeld in apostolische praefecturen en vicariaten. Hierdoor komt de directe leiding van heel het Missie-werk in het betreffende gebied in één hand, of van den praefect of van den apostolischen vicaris.

Het groote voordeel is dan, dat de direct verantwoordelijke leiding op het terrein zelf zeelt. Wel blijft deze natuurlijk afhankelijk van de Propaganda in Rome, maar alleen bij zeer belangrijke beslissingen wordt het oordeel van Rome zelf gevraagd. Ontegenzeggelijk heeft Rome hierin iets voor op de Protestantsche Zending. Bij deze immers berust de leiding van het werk bij de Deputaten der zendende kerken of bij de Zendingsdirectoren.

Voor al toen de verbanden met de Zendingsterreinen nog niet zoo snel tot stand kwamen als tegenwoordig, bracht dit vaak moeilijkheden met zich.

Onder de leiding der praefecten en vicarissen staan de missionarissen, naar het Roomsche kerkrecht alleen Missie-priesters. Naast deze zendt Rome uit de Missie-zusters. Aan hun arbeid hecht zij groote waarde. Dit blijkt ook uit een der jongste beslissingen van de Curie. Tot dusver was aan de meeste nonnen-orden op het Missie-terrein uitsluitend de zieken-verzorging toegestaan. De uitoefening der eigenlijke medische practijk was haar verboden. Thans zijn verordeningen uitgevaardigd, dat zusters ook als vrouwelijke artsen en vroedvrouwen mogen werkzaam zijn.

Hierdoor zal stellig het contact met de inheemsche vrouwenwereld geweldig versterkt worden. De Protestantsche Zending zal nu meer dan ooit het werk onder de vrouwen systematisch moeten gaan aanvatten, en Rome ook op het terrein van de wijkverpleging enz. moeten voorkomen.

Voor heel de Roomsche Kerk in de Missiegebieden is echter niets van zoo groote beteekenis als de eigen inheemsche priesterstand. De laatste Missie-encycliek wijst in verband daarmee op het groeiend verlangen der inheemsche volkeren naar zelfstandigheid, waaraan de Missie gehoor moet geven.

Alle beschikbare krachten zijn daarom ook geconcentreerd op de opleiding van inheemsche priesters. Dat het Rome ernst is, blijkt bijv. wel in Azië. Bij gelegenheid van de wijding van vijf inheemsche bisschoppen voor Azië in 1933, hooren we dat reeds zestig procent van alle Roomschen in Azië onder eigen priesters staat en twintig procent onder eigen bisschoppen.

Voor Afrika gelden deze cijfers nog niet. Maar ook daar schijnt men de eerste moeilijkheden te boven te zijn. Wel stellen daar het celibaat en de door de encycliek geëischte volle theologische opleiding aan velen nog te zware eischen, maar het meerendeel der seminaristen bereikt toch de eindstreep.

In den Congo is in 1934 de eerste neger tot priester gewijd. Onder geweldig enthousiasme celebreerde hij zijn eerste mis. Meer dan 20.000 negers zouden hierbij tegenwoordig zijn geweest. Meerderen volgden reeds.

Momenteel zijn over heel het Roomsche Missiegebied meer dan 16.000 seminaristen in opleiding. In China is de uitbreiding het grootst. Daar zijn reeds twintig Chineezers tot bisschop gewijd. Over het algemeen duurt de voorbereiding tot het ambt lang. Twee Koreanen, die tot priester werden gewijd, hadden 14 en 15 jaar studie achter den rug. Maar Rome kan ook anders. Toen er op een gegeven oogenblik gebrek was aan inheemsche priesters werden er twee gewijd, die nog geen drie jaar gestudeerd hadden.

Zoo komt Rome tegemoet aan den steeds sterker wordenden drang naar eigen leiders ook in de kerk. Het hiërarchisch systeem der Roomsche Kerk, dat zijn afspiegeling ook vindt op het Missie-terrein, is voldoende waarborg, dat de leiding in handen van Rome zelf blijft.

Wij zagen hoe de eerste priesterwijdingen op de inheemsche bevolking grooten indruk maakten. De ervaring der Protestantsche Zending, dat de inheemsche goeroe's meer ingang vinden bij de volksgenooten dan de Europeesche arbeiders, wordt hier bevestigd. Van bijna alle Missie-velden

wordt gemeenheemsche het Christen-zelfs dit getu-Xaverius ze-invloed oefen-volking."

Aan den voor de gevende de opleid-jongen gelede der Missie-t het Europees wordt de, n-vormde prie-gesteld en indruk van copie. Da de samenwe-brengt.

Maar toch stijgt het aa-van bijna al-en groei der

Daarnaast en religieu-zulk een sl-groote groe-schakelen in

Dit alles een krachtse-naar het gro-Dit sluit oc-op de Prote-moeten voo-heeft soms-bject zijn.

Maar al r-heel groot-moeten blij-lijkheden, c-kunnen voo-al op onze-zwaar te ve

Toch is e-De Zending-plaats niet-om de pred-wereld tot

Z.

De hooglee-aanval op d-handen, ooge-afwijking van-beer Janso. I-ging handha-had geschrev-als de Schrij

„niet eigenlij-Heraut“, is h

Hoe weinig-men het reed-zelf leest. („-ring van onz-geheel:

De geda-E

In het v-Lazarus ze-den Hades

Had die

En verde-gedaante?

Bovendien-aan de poo-of Lazarus-des rijken

De vraag-dan de tot-water on-

De kanti-deze noot

„Deze moeten een gees-tong, no-uit te d-hel als d-len na d-zijnde.“

Deze ver-Daar wo-lijk“ ver-t Vervol-symbolisch-vinger, pi-figuur l-Toch w-maar figu-t Zou o-Hellige Sc